

žena in sestra,« in da bo njen otrok tudi njegov otrok. »Prisegam ti, Ornella, da ne poljubim niti prstov tvojih rok, dokler ne boš spolnila svoje svete dolžnosti kot mati,« ji je pisal. To pa je samo okno, skozi katero se vidi že preko vsakdanjega nizkega življenja. Roman se razvija v linearnem novelističnem slogu. Dejanje vodi samo ena nit, ki se nič ne cepi. Nimamo niti razdelitve po poglavjih, ampak drobne odstavke, ki se le redko začenjajo drugje, kakor tam, kjer se je končal prejšnji. (Pri nas bi opozoril na to maniro pri Fr. Bevku, ki rad piše kratka zaporedna poglavja.) Označbo romana opravičuje samo moralistično refleksivna teza, ki se bori za svojo razrešitev, dasi pravih zunanjih zadržkov ni, kajti Giuseppe vse zunanje razmere sam uravnava — treba mu je ravnati samo srca. Razvojno je zgodba razdeljena v nekaki tretjinski proporcionalnosti. Koncem prve tretjine se dejanje nalomi: Ornella je mati. Koncem druge tretjine se pojavi begunec Bianchi; tedaj se konča polna moč starčeva do Ornelle in zdi se, da je otrok izgubljen; v zadnji tretjini se bori starec za mater in otroka. V oblikovanju posameznih delov se neprestano mešata idealizem in naturalizem. Ob refleksivnostih in idealno pisanih impresijah stoje najbolj naturalistične primere. Močni hrbet Antonia in Ornelle spominja bolj na žival kakor na človeka, Proto in Gesuino govorita v samih živalskih primerah. »In vi hočete tako ženšče za ženo? Vi, Gesuino, Ornella, ... to bo lep svinjak...« pravi učitelj Protu itd. Kako se križata refleksivnost in naturalizem, naj navedem sledeči prizor proti koncu: »V naslednjem trenutku je novo vpitje z grozo pretreslo sobo. Bilo je nenavadno, ki je prihajalo iz njenega drobčja kot iz podzemlja, kjer se gode strahotne reči. Vpila je na pomoč in v naslednjem hipu je bila do kletev. 'Ornella', je dejal Antonio boječe. Toda ona je otepala z rokami kot preganjan ptič s kreljuti, da bi ga zadrževala od sebe in mu tudi kaj hudega prizadela. 'Pusti me, pusti me!', je kričala z raskavim glasom, 'zločinec nesrečni, pusti me!' V tem temnem glasu se je treslo globoko sovraštvo, tožba, ki je bila bolj pretresljiva kot prejšnje kričanje: staro sovraštvo žene do moža, ki jo je prisilil, da rodi, on ki iz slasti in pohote njeno telo razkosava in je iz njenega naročja naredil gnezdo za bolečine.«

V ozadju tega dela močno čutimo Tolstega; Tolstoj je rajši klical pred sodbo žensko, tu se ženska obrača proti moškim in jih dolži, da noben zakonski mož ni docela pošten. Celotno delo napravlja bolj vtis romanske formalne virtuznosti kot duhovne elementarnosti. F. K.

Nove knjige

Slovensko slovstvo

France Bevk: *Vihar*. Ribiška zgodba. Trst, 1928. Književna družina »Luč«. Str. 152. — Od pastirske povesti »Kresna noč«, ki jo je »Luč« izdala lani, se je Bevk letos obrnil k morju z istimi snovnimi in vsebinskimi težnjami, čeprav je zunanji svet drugi. Toda čim se je v »Kresni noči«

omejil na neko določeno preteklost, je tu povedal, da je bilo to »v tistih sivih časih, ki so daleč za vodami in daleko za gorami, ko še ni pihal vlak nad našim bregom« i. t. d. Ta okvir, ki je pri Bevku postal že skoraj tipičen, je odveč, dvakrat odveč: podoba ima premalo časovne tipike in povest tudi nima nobenega drugega sloga kot Bevkovega. Vsebinsko Bevk bolj in bolj skuša najti pot do človeške prvotnosti, do njegovih elementarnih strasti. Prav zato ga postavlja v prvotna življenja in pokrajino. Njegove zgodbe so snovno življenjske, kajti Bevk pozna življenje in ga resnično doživlja; deterministična usodnost je deloma podprta z etičnimi zapletljaji. Delo je ljudsko romantično. Zato je tembolj neprijetna neelementarna oblika in občutek naglice, ki ne pusti, da bi delo v celoti in v posameznostih dozorelo. Prav »Vihar« je tipičen zgled neorganskih, docela v naglici postavljenih, nedozorelih podob, n. pr.: Pogovor se je razvezal, silil čez rob in ni imel konca (21). Njeno telo je bilo v poletju lepote (31). V mesecu maju, ko je blede zelenje že potemnelo in so češnje in breskve že zdavnaj odvetele, sta se Mikoče in Mara našla v trikotu steza in vinogradov... (33). Razumel je preprosto ironijo in se nasmehnil (98). V to sladko ječo ga je zapirala Mara (33). Nekdo, ki je imel sivo ovalno brado (67). Lahka ladja je krožila po gladini, se kretala ko živo bitje, se razgledovala in zibala. V globini so plesale ribe, nesnaga, morskava, kosi lesa, trupla ni bilo nikjer (73). Bogovi neplodnosti in zavisti so bežali med divjim smehom in krikom izmed zidov in trt (80). Pesem je podajala roko pesmi, verz se je nizal na verz (81). Pesem je obvisela v rogovilah spremljajočih glasov, plahutnila še parkrat in umrla (85). Za mesecem je vzšel oblak. Bil je majhen in ozek ko trak na dekliški jopici (92). Še bolj neorganične so vložene pesmi, ki so deloma narodne, deloma Bevkove, napravljene kot dekorativni operni zbori, n. pr. na str. 54. in 74. Napisane so v takemle slogu: »Bog je sam dal vetru roke, / dlan ogromno, temno morje...« (92). Ta literarna dvoobraznost se tembolj občuti, ker pisatelj folklorno uporablja ljudske izraze, ki niso v stilu knjižnega jezika, samo zato, da bi s to tipiko tembolj točno zadeli življenje, ki ga popisuje. Jezik je sicer pregledan, vendar ima nekaj hujših hib: s sivimi skladovi (5), »Sodbo čez dušo ima Bog, čez telo jo imajo ljudje« (143). — V opazki pravi pisatelj: »Ta novela...« Novela to delo ni, ampak je po vsej svoji strukturi dejanja romantična povest. F. K.

Ant. Adamič: *Znanci*. Samozaložba. V Ljubljani, 1928. Str. 112. — »Znanci« so zelo lahka knjiga, družabno kramljanje. Ko zmanjka dovtipnosti, poskuša s kako resno miselno pointo potegniti pozornost nase. V bistvu je novelističnega značaja, stare vrste literatura, ki ima svoje korenine v Boccacciovih novelah; ni ji do tega, da bi odkrivala nove strani resničnosti, ampak koketira s čimersibodi. Humorist ni zadovoljen s tem, da je, ampak se hoče uveljaviti, potrebuje priznanja. V Don Quixotu so združeni komični, fantastični in sočutno ganljivi element, ker to troje spada skupaj. Adamičev humor se rad zateka v take značaje, kjer resnična ali hinavska naivnost v nasprotju z razumsko obliko življenja sili usta na